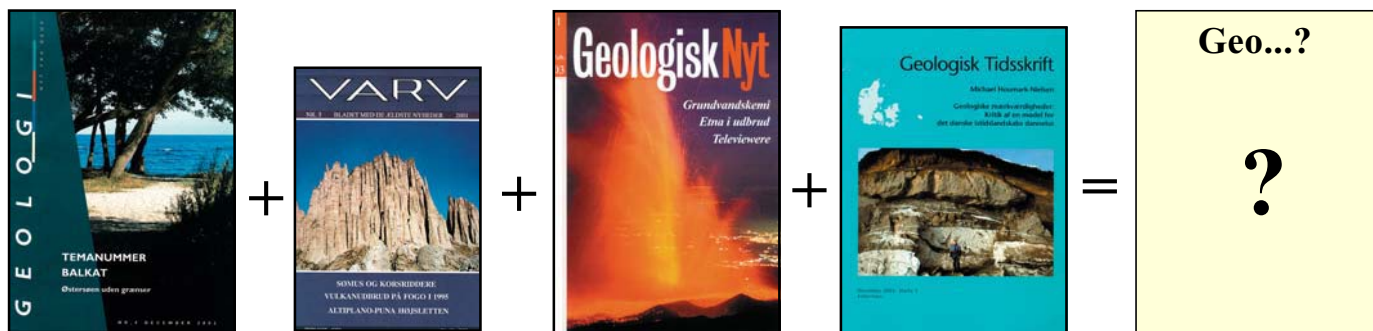

Debat

Et fag – 4 tidsskrifter - er det virkelig nødvendigt?

Af geologerne Carsten R. Kjaer og Jørgen Dahlggaard, redaktører af *Aktuel Naturvidenskab*

Hvis den danske geologiverden ønsker at komme ud over scenekanten, må man i langt højere grad samarbejde om at formidle geologien i et fælles tidsskrift. Hidtil er dette ikke sket på grund af en uheldig tradition for indadvendte fagmiljøer i geologikredse.

Så er der kommet gang i geologi-debatten på baggrund af den katastrofeagtige udvikling i studenteroptaget (se sidste nummer af *GeologiskNyt*). Nu da bolden er spillet op, vil vi gerne benytte lejligheden til at spille vores kæphest på banen, som handler om kommunikation.

For nogle numre siden blev Erik Nygaard citeret i *GeologiskNyt* for at stille spørgsmålet, om geologien får valuta nok for de ressourcer, der i dag bruges på formidling af *Geologi*. Til dette vil vi på baggrund af vore erfaringer svare et rungende "nej"! Det gælder i hvert fald for den del af formidlingen, vi selv har erfaring med – nemlig den trykte.

For lidt gennemslagskraft

Det virker i vore øjne meget voldsomt, at et så relativt lille fag som geologi skal formidles gennem ikke mindre end fire forskellige trykte medier – *Geologisk Tidsskrift*, *GeologiskNyt*, *Varv* og *Geologi Nyt fra GEUS*. Hvordan kan det være, at det beskedne antal faggeologer, der findes i Danmark (det kan vel næppe være mere end en 2-3.000 stykker), skal serviceres af hele fire

dansksprogede tidsskrifter? Et enkelt tidsskrift burde i vore øjne være rigeligt, også selvom det skal dække alle områder inden for geologien. Problemet er øjensynlig, at der er for mange snæversynede dagsordner (læs: ønsker om institutions- og organisations- PR) og for lidt fokus på det, der burde være den egentlige mission, nemlig at udbrede kendskabet til *geologien* via formidling og debat. Med andre ord vil de forskellige fagmiljøer hellere have deres *eget* tidsskrift, end at gå konstruktivt ind i samarbejdet med andre. Men det går i høj grad ud over den samlede synlighed af geologien i Danmark. Konsekvensen er, at der samlet set bruges masser af ressourcer på at formidle geologi på tryk, men gennemslagskraften står slet ikke mål med indsatsen.

Erfaringer med DGF

Tilbage i 1994 var vi som medlemmer af redaktionen på *GeologiskNyt* med til at indgå en samarbejdsaftale med Dansk Geologisk Forening (DGF), der betød, at DGF's nyhedsbrev udkom i *GeologiskNyt*. Denne konstruktion var klart til begge parters store fordel, idet DGF var sikret en stabil adgang til at kunne meddele sig til sine medlemmer, og *GeologiskNyt* udkom til en noget større kreds. Imidlertid opsigede DGF senere aftalen for at starte endnu et – og i vore øjne dybt overflødig tidsskrift – nemlig *Geologisk Tidsskrift*. Det er vores påstand, at antallet af læsere til de enkelte artikler i *Geologisk Tidsskrift* gennem tiden overhovedet ikke har kunnet forsvare den store indsats, der skal til for at udgive et sådant skrift. Udgivelsen af tidsskriftet har da også været så ustabil gennem årene, at man dårligt har kunnet tale om et "periodica". Og frem for alt har DGF bestemt ikke opnået et større

kendskab til deres virke ved på denne måde at trække sig ind i sig selv.

Får GEUS valuta for "Nyt fra GEUS"?

Vi var også i sin tid med til at starte et samarbejde med GEUS, da Ole Winther Christensen og Jens Morten Hansen var hhv. direktør og vicedirektør. Aftalen gik ud på, at GEUS støttede *GeologiskNyt* økonomisk mod til gengæld at få artikler i bladet (på almindelige redaktionelle betingelser naturligvis). Dette samarbejde er siden blevet gradvist droslet ned, og i år har GEUS så helt droppet støtten til *GeologiskNyt*. Til gengæld har GEUS i flere år udgivet *Geologi – nyt fra GEUS*, som altså er et PR-organ for GEUS. Om GEUS derigennem har opnået den ønskede PR kan vi ikke vurdere, men vi vil dog stille os noget tvivlende, når man tager indholdet i betragtning. Eksempelvis vil vi hævde, at der stort set ikke findes en eneste uden for den strengt geologiske verden, der vil læse en 6-sider lang artikel om grønlandske lagserier. Selv inden for faggeologiske kredse, er antallet af læsere til en sådan artikel meget beskedent.

Så slå jer dog sammen!

Det korte af det lange er, at der i vore øjne hverken tidligere eller i dag har eksisteret et eneste geologi-skrift, der når ud til en bredere kreds end faggeologer. Hvis den geologiske verden ønsker at promovere geologien overfor kommende studerende eller andre interesserede via trykte medier, skal der helt andre boller på suppen.

Kommunikation fra geolog til geolog er selvfølgelig et både legitimt og fornuftigt formål, men man behøver altså ikke en hel sværm af tidsskrifter for at dække dette behov.

Vi vil derfor komme med det radikale

forslag, at man nedlægger hele baduljen af geo-skrifter og rejser et nyt af asken, som så til gengæld skal laves i et reelt samarbejde på tværs af fagspecialer og institutioner. Brug dog kræfterne på et sådant fælles geologi-forum, frem for at fægte i øst og vest med kronisk dårlig økonomi, udgivelsesproblemer og begrænset gennemslagskraft.

Et samlet geologi-forum bør sikres udbredelse til alle faggeologer, og derudover kan det bruges til at synliggøre geologien overfor mulige kunder i butikken eller andre geologi-interesserede. Hvis kræfterne samles om et enkelt tidsskrift vil det også blive langt nemmere at redigere dette stramt, så formidlingen bliver på et fagligt niveau, der reelt vil gøre det muligt at nå ud

til andre end de indviede – fx gymnasieelever.

Bag et sådant tidsskrift bør stå en redaktionsgruppe af engagerede geologer fra forskellige fagområder og institutioner, der kan give hinanden med- og modspil. I et sådant forum vil man også kunne diskutere, hvordan man kan nå ud til en endnu bredere kreds via særudgivelser og artikler i andre medier.

Tradition for indadvendthed må brydes

Slutteligt vil vi sige, at vi har undret os meget over geologiens iøjnefaldende fravær fra det tidsskrift, vi selv laver, nemlig *Aktuel Naturvidenskab*. Geologi er et meget taknemmeligt fag at have med at gøre rent formidlingsmæssigt, fordi der er mange spændende historier at fortælle, og der også som regel er

rige muligheder for flotte illustrationer, der kan understrege historien. Hvorfor fravælger geologer denne mulighed for at komme meget bredt ud med budskaberne?

Det tror vi desværre ligger i en meget uheldig tradition for "indadvendthed" i den geologiske verden – en tendens til at lukke sig inde i snævre, specialiserede fora, som ingen uden specialistindsigt har en kinamands chance for at deltage i. Denne dårlige vane blandt geologer er i vore øjne også grunden til, at man gennem tiden hellere har oprettet endnu et specialiseret geo-tidsskrift end forsøgt sig med et bredere samarbejde. Men denne uheldige tradition må ændres, hvis ikke faget fortsat skal friste en marginal tilværelse, som det "ukendte naturfag" i Danmark. ■

Kort nyt

Af Erik Karlsen, *GeologiskNyt*

Basistunnel med uventet geologi

For nogen tid siden berettede vi i *GeologiskNyt* om et tunnelarbejde i Schweiz, der ville ende med verdens længste af slagsen. Det er dog ikke det eneste sted i dette land, hvor man arbejder med store tunnelprojekter, de såkaldte basistunneler. Således går en anden del af den store trafikplan, der har fået navnet AlpTransit, ud på at børe en tunnel gennem bjergene syd for hovedstaden Bern. 97 % af denne tunnel er nu (november 2004) boret ud, og 74 % af indervæggene er dækket af med beton.

Når tunnelen er færdig, vil der være ca.

35 km, fra man kører ind, til man kører ud igen; men med sidetunneler og paralleltunnel bliver der i alt ca. 88 km tunnelrør.

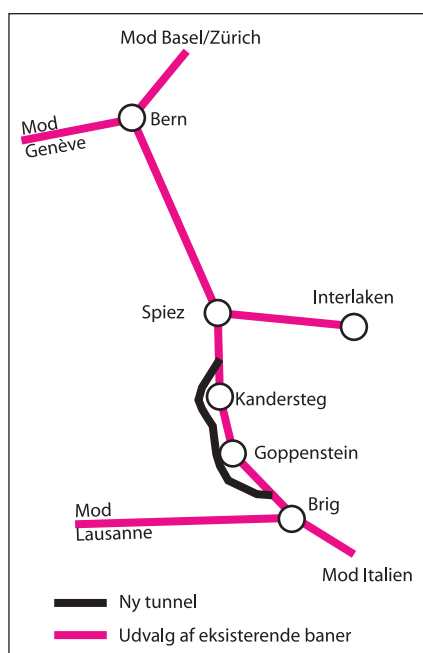
Ud fra en geologisk synsvinkel har tunnelarbejdet været særligt interessant, da det har vist sig, at man et sted, hvor man havde forventet granit, pludselig stødte på sedimentter med et skiftende indhold af kul. Dette var især overraskende, da man 400 meter højere oppe i en eksisterende tunnel kun havde fundet granit uden et eneste sedimentært indslag. Planterester i disse nyopdagede lag lader sig datere til en alder af 300 millioner år.

De uventede geologiske forhold førte også til en forsinkelse af en del af projektet,

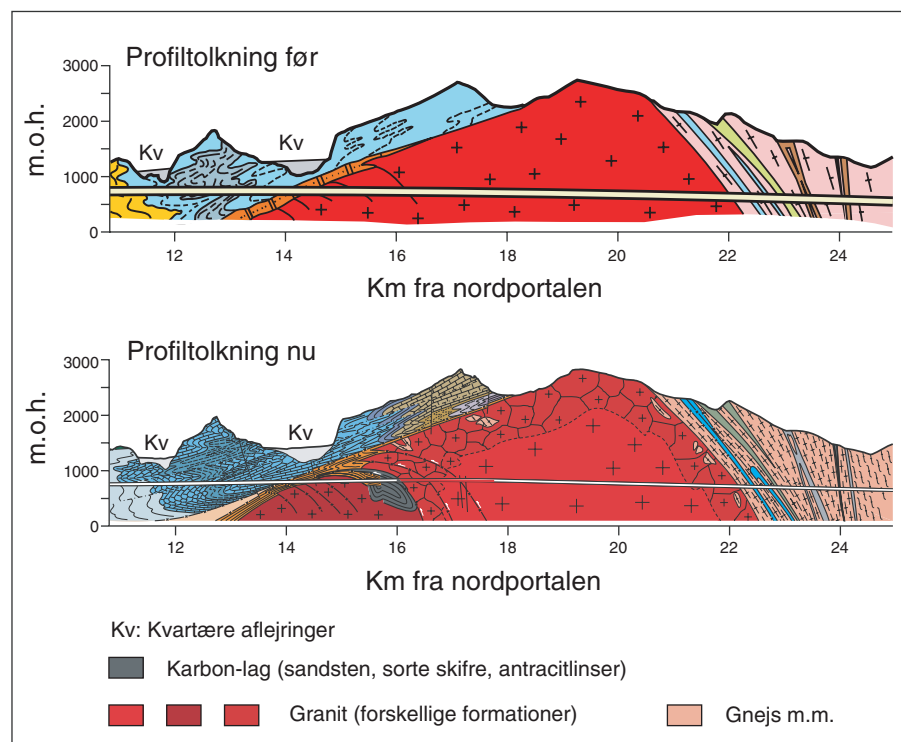
da tunnelen først skulle sikres med stålbuer for at holde på den 1½ km tykke stenmasse over tunnelen. Normalt bruges der udboret eller bortsprængt materiale fra tunnelen til fremstilling af beton på stedet; men i dette tilfælde skulle der transporteres materiale fra andre dele af tunnelen, da det forhåndenværende sediment ikke egnede sig til fremstilling af beton.

Selskabet BLS AlpTransit AG, der står bag projektet, regner med, at det endelige gennembrud vil ske i foråret 2005, og at tunnelen vil kunne tages i brug i 2007.

GeologiskNyt planlægger senere at bringe en mere udførlig artikel om tunnelprojektet og dens geologi. ■

Oversigt over en lille del af det Schweiziske jernbanenet. Den nuværende tunnel gennem denne del af Alperne går mellem byerne Kandersteg og Goppenstein og er 14,6 km lang. (Grafik: EK)

Geologisk profil af noget af tunnelen – før og efter fundet af det uventede afsnit. (Grafik: BLS og EK)